

รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)
A community development model by Lue tribes participation in Ban Nam Ngen, Vieng Phoukha District, Luang Nam Tha Province, Lao People's Democratic Republic

สุวิดา ตันตพราสาร¹ รังสรรค์ สิงห์เลิศ² สุนี สาทิตานันต์³ สมสงวน ปัสสาโก⁴
Suwida Tantaprasart¹ Rungsun Singhalert² Sunee Sathitanant³ Somsanguan Passago⁴

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) วิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 81 ครอบครัวในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการใช้แบบสอบถามโดยใช้วิธีการทางสถิติ โดยทำการแจกแจงความถี่และร้อยละ ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อวิพากษ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชนด้วยวิธีการมีส่วนร่วม ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อกลุ่มเป้าหมายคือชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน 25 ครอบครัวเป็นเวลา 1 ปี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวัดความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงินมีครัวเรือนทั้งหมด 81 หลังคาเรือน 113 ครอบครัว และมีประชากรทั้งสิ้น 337 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธในส่วนปัญหาแบ่งเป็น 5 ประการ คือ 1. ปัญหาสุขภาพ 2. ปัญหาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ 3. ปัญหาสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน 4. ปัญหาศักยภาพการพัฒนาชุมชน และ 5. ปัญหาความยากจนและหนี้สินด้านความต้องการพบว่าประชาชนต้องการให้พัฒนาด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานและด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง

2. รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ควรพัฒนาโครงการที่จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในแนวทางพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างแท้จริงภายใต้ความต้องการของชนเผ่าลื้อ ทั้ง 2 ด้าน กล่าวคือด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนาโครงการหมู่บ้านตัวอย่างสาธารณสุขและความต้องการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ควรส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน ที่ประกอบไปด้วยโครงการหมู่บ้านตัวอย่างสาธารณสุข โครงการเลี้ยงไก่ โครงการเลี้ยงหมู โครงการเพาะเห็ดโครงการเลี้ยงปลาโครงการเลี้ยงกบและโครงการปลูกพืชผักสวนครัว

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน พบว่าการทดลองทุกด้าน มีผลการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วม, ชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop and test a community development model by Lue tribes participation in Ban Nam Ngen, Vieng Phoukha, Luang Nam Tha, Lao People's Democratic Republic. The research was implemented into three stages: stage 1, to study current circumstances, problems and needs

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

for community development by Lue tribes participation. The sample was 81 households. For the quantitative data, the researcher analyzed data by using statistic method with frequency and percentage. stage 2, to development a community development by Lue tribes participation by experts in community development by the method of participation; stage 3, trial evaluation of community development by Lue tribes participation. The target group composes of 25 households of Lue tribes in Ban Nam Ngen, Vieng Phoukha, Luang Nam Tha, Lao People's Democratic Republic. The experiment was a 1 year. Data obtained were analyzed using a MANOVA : Repeated Measures. The results of the research found that:

1. The recruitment of Lue tribes in Ban Nam Ngen with 81 household, 113 families, and a population of 337. The Lue tribes to different religious groups with the majority of people practicing Buddhism. The problems can be classified into 5 types: 1. health problems 2. environment prevention 3. primary health care 4. potential community development and 5. poverty and debt. Most people needed to develop a primary health and strengthen local economy.

2. The community development model by Lue tribes participation in Ban Nam Ngen should be development project to organize themselves to solve their own 2 problems based on the need of Lue tribes. Primary health care must develop demonstration health village project. Strengthening community economy development must be provided for all occupation consists of Demonstration health village project, feeding hen project, feeding pig project, mushroom planting project, feeding fish project, feeding frog project and vegetables gardening project.

3. The experimental result indicated that The Lue tribes community after development by community participation model were significantly higher than that before development by community participation model, at the .05 level.

Keywords : A community development model, Lue tribes participation in Ban Nam Ngen, Lao People's Democratic Republic

บทนำ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) (Lao People's Democratic Republic) เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกับประเทศไทยทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม มีเขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 1 เขตการปกครองพิเศษคือ นครหลวงเวียงจันทน์ซึ่งเป็นเมืองหลวง และ 16 แขวง ได้แก่ พงสาลี หลวงน้ำทา บ่อแก้ว หัวพัน หลวงพระบาง เชียงขวาง อุดมไซ ไชยะบุรี เวียงจันทน์ บอลิคำไซ คำม่วน สะหวันนะเขต สาละวัน จำปาสัก เซกอง และอัตตะปือ มีประชากรจำนวน 6.3 ล้านคน (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์, 2553 : 7) ซึ่งประกอบไปด้วยชนชาติต่าง ๆ หลากหลายเชื้อชาติซึ่งภาษาลาวจะเรียกกันว่า “ประชาชนบรรดาเผ่า” สามารถจำแนกได้ 48 เผ่า การใช้ภาษาประจำเผ่าของตนควบคู่กับภาษาลาว สำหรับการรู้หนังสือของลาวประมาณร้อยละ 56 ของประชากรทั้งประเทศ

ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้ทำยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์เพื่อการเติบโตและลบล้างความยากจนแห่งชาติ เรียกว่า ยลช. (National Growth and Poverty Eradication Strategy : NGPES) ซึ่งเป็นหัวใจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ยุทธศาสตร์นี้ได้รวบรวมความสำคัญของวิธีการของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เพื่อบรรลุเป้าหมายรวม คือ ให้พ้นจากสภาวะด้อยพัฒนาทำให้มีการต่อสู้กับความยากจน โดยรัฐบาลได้เสนอยุทธศาสตร์ระยะกลาง (ระยะ 10 ปี) ในการต่อสู้กับความยากจนด้วยวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาชนบทและการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป้าหมายสูงสุดต้องการให้ชาติมีความรุ่งเรืองศรีวิไล สังคมมีความสงบและยุติธรรม ประชาชนมีความสุข เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายดังกล่าวรัฐบาลได้กำหนดการพัฒนาไว้ 2 ระยะ (กระทรวงแผนการและการลงทุน สปป.ลาว ฉบับพิเศษ, 2010 : 8-14) นอกจากนี้ได้เริ่มกำหนดแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม ฉบับแรกในปี 2524 ปัจจุบันอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 ระหว่างปี 2549 ถึงปี 2563 โดยมีประเด็นสำคัญ คือ การสืบต่อนโยบายเศรษฐกิจเสรี การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MEGs) ให้ได้ภายในปี 2563 โดยตั้งเป้าหมายอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจให้ได้อย่างน้อย 7.5-8 ต่อปี รวมถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนทั้งจากในและต่างประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์, 2553 : 12) ทำให้เกิดความพยายามในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องทั้งในระดับแขวง ระดับเมือง และระดับบ้าน โดยเฉพาะหมู่บ้านยากจนดั่งนโยบายการพัฒนาชนเผ่าหรือชนกลุ่มน้อย ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) แก้วอุ้นเรือน จันทวงศา (2556 : 81-86) กล่าวถึงแนวนโยบายของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในการพัฒนาชนกลุ่มน้อยว่าเป็นความพยายามในการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นจากปัญหาความยากจน ของชนกลุ่มน้อย เช่น ชนเผ่าม้ง ชนเผ่าลาวกลาง เป็นต้น ความพยายามพัฒนาสู่การหลุดพ้นออกจากประเทศที่ยากจนในปี 2020 นั้นนโยบายหลาย ๆ ด้านของรัฐส่วนใหญ่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพัฒนานพื้นที่สูงเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายยุติการถางป่าทำไร่เลื่อนลอย นโยบายลดการปลูกฝิ่น นโยบายการจัดสรรที่ดินและป่าไม้ นโยบายการรวบรวมหมู่บ้าน และการตั้งถิ่นฐาน เป็นต้น โดยเฉพาะการดำเนินงานการพัฒนาในเขตพื้นที่สูงที่เป็นที่อยู่อาศัยบนที่ราบสูงแขวงหลวงน้ำทา (Luang Nam Tha Province) เป็นแขวงหนึ่งในประเทศที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือสุดของประเทศ สำหรับภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน จึงเป็นที่อยู่อาศัยของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ประกอบไปด้วยชนเผ่า 16 ชนเผ่า แบ่งการปกครองออกเป็น 5 เมือง ซึ่งเมืองเวียงภูคาเป็นเมืองที่กำลังเป็นเมืองพัฒนาเมืองหนึ่งของแขวง โดยเฉพาะที่บ้านน้ำเงินซึ่งเป็นบ้านที่มีเหมืองถ่านหินมากเป็นอันดับหนึ่งของแขวงหลวงน้ำทาและของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้แก่เหมืองถ่านหินของบริษัท ขุดค้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด (บ้านน้ำเงิน, 2009 : 1-2)

จากการศึกษาบริบทของบ้านน้ำเงิน พบว่าเป็นบ้านหนึ่งของเมืองเวียงภูคาอยู่ในเป้าหมายต้องได้รับการพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน ประชาชนยังประสบปัญหาความยากจนซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ปัญหาที่พบในชุมชนมีทั้งปัญหาทางด้านสาธารณสุข ขาดห้องส้วม น้ำดื่มที่ไม่สะอาด บริเวณบ้านไม่สะอาด มีคอกสัตว์อยู่ใต้บ้าน ไม่มีหลุมขยะ ยังไม่มีระบบระบายน้ำ ทุกครอบครัวนอนไม่กางมุ้ง

เด็กอายุ 2 ขวบยังฉีดยาไม่ครบ ผู้หญิงอายุ 14-15 ปี ยังฉีดยาไม่ครบยังไม่มีการวางแผนครอบครัว สตรีมีครรภ์ยังไม่ได้รับการฝากครรภ์ คลอดลูกกับหมอแต่ยาที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรม เด็กเกิดใหม่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน รวมถึงประชาชนยังมีรายได้น้อยทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ยังขาดแคลนอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค ภายในครัวเรือนจากปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนบ้านน้ำเงินดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงวิธีการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคาแขวงหลวงน้ำทาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เพื่อสร้างจิตสำนึก และส่งเสริมศักยภาพให้ชุมชนสามารถพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจซึ่งนับว่าเป็นด้านที่มีความสำคัญต่อสุขภาพอนามัย และความมั่นคงต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ผู้วิจัยได้นำมาทฤษฎีต้นแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาเป็นต้นแบบในการพัฒนา รวมทั้งทฤษฎีการตัดสินใจและกระทำทางสังคม (The Multiple Factors Theory of Decision Making and Social Action) ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Theory) และทฤษฎีการมีส่วนร่วมเป็นกรอบคิดในการวิจัย

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคาแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ควรเป็นอย่างไร
3. การนำรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ไปทดลองใช้ได้อย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

ผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นหลังการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจโดยการมีส่วนร่วม ของชนเผ่าลื้อ

บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุกแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ดีขึ้นจากสภาพเดิมก่อนการพัฒนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นอย่างไร

2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจโดยการมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองและมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งเป็น 3 ระยะการวิจัยประกอบด้วย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 81 ครัวเรือนเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน แบบสอบถามสุขภาพของชุมชน แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง แบบบันทึกรายรับของครัวเรือน แบบบันทึกรายจ่ายของครัวเรือนแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับโครงการประเมินบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของบ้านน้ำเงิน และ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text) ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลโดย

การใช้คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติบรรยาย คือการแจกแจงความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ วิพากษ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชนด้วยวิธีการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยสมาชิกของชุมชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการและสามารถเข้าร่วมทุกกิจกรรมตลอดโครงการ จำนวน 25 ครอบครัว ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน พนักงานบริษัทชุดค้นถ่านหินเวียงคุก จำกัด และผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อเพื่อใช้เป็นแบบจำลองในการพิจารณา (ครั้งที่ 1) หลังจากนั้นนำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาระดมสมองเพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้นและให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) โดยให้กลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อเพื่อร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming) ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นกลุ่มย่อยและร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยนำผลการเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) นำมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming) จากนั้นนำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สุดท้ายนำเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อแก่กลุ่มตัวอย่าง 25 ครอบครัว (ครั้งที่ 2)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อกลุ่มเป้าหมายคือชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน 25 ครอบครัว เป็นเวลา 1 ปีผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ก่อนดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อไว้เป็น Pre-Test 2) ขณะดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อที่สร้างขึ้นและสังเกตอย่างมีส่วนร่วม 3) หลังดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ เป็น Post-Test

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาชุมชนในด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance : Repeated Measures MANOVA)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ตัวแปรตาม คือ ผลลัพธ์ของความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1 สรุปผลข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคาแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) พบว่าสภาพปัจจุบันของบ้านน้ำเงิน มีประชากร 337 คน หญิง 194 คน มี 81 หลังคาเรือน จำนวน 113 ครอบครัว นับถือศาสนาพุทธ เป็นบ้านวัฒนธรรมของเมือง ซึ่งได้ผ่านมาตรฐาน เงื่อนไขเกี่ยวกับการสร้างคน ครอบครัว และบ้านวัฒนธรรม ครั้งที่ 3/7/2008 จนมาถึงวันที่ 7/11/2008 ทางคณะผู้รับผิดชอบ ได้ลงประเมินผลครอบครัววัฒนธรรม ในจำนวน 81 หลังคาเรือน ประเมินได้ 78 หลังคาเรือน คิดเป็น 96.29% ในด้านสาธารณสุขนั้น ภาครัฐมีโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข ซึ่งมีแนวทางดังนี้ 1) สร้างห้องครัว 1 หลัง 2) จะสืบต่อให้ประชาชนรักษาความสะอาดทุกครอบครัวให้ได้ 100% 3) ทำความสะอาดบริเวณบ้านและถาดหญ้า ปิดกวาดให้สะอาดอยู่เสมอ 90% 4) ให้แต่ละครอบครัวมีหลุมขยะ 100% 5) จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนน้ำ 6) จะเก็บเงินกองทุนน้ำ 7) จะปลูกระดมให้ผู้หญิง แต่ 15-45 ปี มาฉีดยาให้ได้ 100% 8) จะปลูกระดมประชาชน พาลูกหลานมาฉีดยา และกินยาฆ่าพยาธิให้ได้ 100% 9) จะย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้านให้ได้ 100% 10) การระบายน้ำสกปรก ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง 100% ส่วนสภาพเศรษฐกิจชุมชน รายได้หลักได้มาจากการขายสัตว์เลี้ยง ได้แก่ หมู วัว ควาย ขายข้าวที่เหลือจากการบริโภคและขายผลผลิตทางการเกษตรอีกเพียงเล็กน้อย รวมทั้งเก็บหาของป่าตามฤดูกาลมาขายเป็นรายได้เสริม

ปัญหาของชุมชนเผ่าลื้อที่ไม่สามารถแก้ไขได้ คือ 1) ไม่สามารถสกัดกั้นการเกิดโรคที่มักเกิดขึ้นตามฤดูกาล ทำให้สภาพการเจ็บป่วยของประชาชนเพิ่มขึ้นไม่ลดลง 2) สภาพแวดล้อมของครอบครัว และบ้านเรือนไม่สะอาดตา 3) ชุมชนไม่สามารถเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาสุขภาพด้วยตนเองให้มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ขึ้นได้ 4) ชุมชนไม่ได้พัฒนาครอบครัว-บ้านให้มีสภาพดำรงชีวิตที่ดีขึ้นได้ และ 5) ชุมชนไม่ได้สร้างเงื่อนไขไปสู่การหลุดพ้นจากความยากจน

ความต้องการของชุมชนด้านสาธารณสุข มีดังนี้

1) ประชาชนยังขาดห้องส้วม 2) น้ำดื่มไม่สะอาด 3) บริเวณบ้านไม่สะอาด 4) มีคอกสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน 5) ไม่มีหลุมขยะ 6) ไม่มีระบบระบายน้ำ 7) ญักรอบบ้านรก 8) ทุกครอบครัวยังไม่กางมุ้ง 9) เด็กอายุ 2 ขวบฉีดวัคซีนไม่ครบ 10) ผู้หญิงอายุ 14-15 ปี ยังฉีดยาไม่ครบ 11) ไม่มีการวางแผนครอบครัว 12) สตรีมีครรภ์ไม่ได้รับการฝากครรภ์ 13) คลอดลูกกับหมอด้ายที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม 14) ทารกไม่ได้ทานนมแม่ตามเกณฑ์ขั้นต่ำ 6 เดือน ส่วนความต้องการด้านเศรษฐกิจมีดังนี้ 1) แก้ปัญหารายได้ที่ไม่พอกับรายจ่าย 2) ขาดแคลนอาหาร เครื่องบริโภคภายในครัวเรือน จึงต้องการการส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน ด้วยการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ ปลา และเกษตรกรรม เช่น การเพาะเห็ด การปลูกพืชผักต่าง ๆ

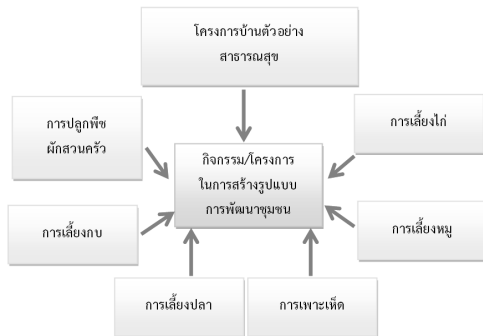

ภาพที่ 1 บ้านตัวอย่างสาธารณสุข

ผลการวิจัยระยะที่ 2 สรุปผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคาแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) พบว่า รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ควรพัฒนาโครงการที่จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในแนวทางพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างแท้จริงภายใต้ความต้องการของชนเผ่าลื้อ ทั้ง 2 ด้าน กล่าวคือด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนาโครงการหมู่บ้านตัวอย่างสาธารณสุขและความต้องการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ควรส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน ที่ประกอบด้วยโครงการหมู่บ้านตัวอย่างสาธารณสุข โครงการเลี้ยงไก่ โครงการเลี้ยงหมู โครงการเพาะเห็ดโครงการเลี้ยงปลาโครงการเลี้ยงกบ และโครงการปลูกพืชผักสวนครัว

โครงการที่ชุมชนจะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น จึงต้องประกอบไปด้วย 7 โครงการ คือ 1) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข 2) โครงการเลี้ยงไก่ 3) โครงการเลี้ยงหมู 4) โครงการเพาะเห็ด 5) โครงการเลี้ยงปลา 6) โครงการเลี้ยงกบ และ 7) โครงการปลูกพืชผักสวนครัว

ผู้วิจัยจึงนำมาออกแบบสร้างแผนภูมิรูปภาพประกอบเพื่อให้เห็นความชัดเจนมากขึ้น ดังแสดงในแผนภูมิรูปภาพที่ 1

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ผลการวิจัยระยะที่ 3 สรุปผลการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) พบว่า ก่อนและหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ ทุกตัวแปรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ โดยรวมและรายตัวแปรดีขึ้นกว่าเดิม ในด้านโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขรายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าสามารถเขียนเป็นแผนภูมิรูปภาพได้ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคาแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงินเมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ผู้วิจัยค้นพบประเด็นสำคัญซึ่งนำไปสู่การอภิปรายผลดังนี้

1. ผลจากการศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และถอดบทเรียนจากชุมชนต้นแบบ ที่มีเนื้อหาสาระตรงกันในแต่ละประเด็น ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาปรับใช้ได้โดยได้สร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ จำนวน 7 กิจกรรม คือ 1) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข 2) การเลี้ยงไก่ 3) การเลี้ยงหมู 4) การเพาะเห็ด 5) การเลี้ยงปลา 6) การเลี้ยงกบ และ 7) การปลูกพืชผักสวนครัว

ภาพที่ 3 โครงการที่พัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน

2. จากการวิจัยได้มีการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยผู้วิจัยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จากรูปแบบที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 กิจกรรมดังข้อ 1

ภาพที่ 4 การวิพากษ์รูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

การปฏิบัติกิจกรรมของโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น มีรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น รายจ่ายครัวเรือนลดลง จำนวนพืชเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลดลง จึงส่งผลต่อความสำเร็จในรูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนของสาธารณสุขรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) อย่างมาก ดังงานวิจัยของ คำผ่าน สีลาวี (2554 : 82) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าผลิตเล้งงาม จังหวัดสกลนคร สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) นำไปสู่การแก้ปัญหาหายได้ไม่พอกับรายจ่ายทำให้ปัญหาการจัดการป่าผลิตเล้งงาม ลดลง ตลอดจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจคือการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะโครงการด้านการเลี้ยงสัตว์ คิดเป็น

จากตัวแปรทั้ง 7 ด้าน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) บ้านตัวอย่างสาธารณสุข เป็นกิจกรรมของโครงการที่สมาชิกในชุมชนได้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานเงื่อนไขของบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุขโดยผลจากการทดลองในชุมชนทำให้มีห่อข้าวของบ้านดำเนินงานสาธารณสุขมีขบวนการอนามัยสะอาด มีน้ำกินใช้ตลอดปี นำใช้ส้วมมีหลุมขยะ ย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้าน ตีมน้ำดื่มสุก นอนในมุ้ง เด็กเล็กกลุ่มเป้าหมายและผู้หญิงอายุตั้งแต่ 15-45 ปี ได้รับการหยอดยา ฉีดยาให้ได้ 95% เวลาตั้งครรภ์ต้องได้ตรวจและฝากครรภ์ก่อนคลอด (มีบัตร) 1 ครั้ง ขึ้นไป เวลาคลอดต้องได้รับการทำคลอดจากหมอตำแยที่ได้รับการอบรม หรือแพทย์สถานอนามัย โรงพยาบาลเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป เด็กในวัยเจริญเติบโตได้รับการกินยาฆ่าพยาธิเพื่อป้องกันการขาดสารอาหาร มี osob.หรือหมอชาวบ้าน หมอตำแยที่ได้รับการฝึกอบรม มีตุ๋ยาประจำบ้านและดำเนินปกติสามารถตอบสนองยาพื้นเมืองจำเป็นได้ (ไม่ขาดทุน)

สามารถรักษาอาการโรคขั้นพื้นฐานเบื้องต้นได้ บ้านที่ไม่มีครอบครัวค้าขาย หรือนำขายยาบ้า ยาเสพติดอย่างเด็ดขาด บ้านที่มีการโฆษณา ศึกษาอบรม ลูกหลาน สมาชิกในครอบครัวของตนให้ใส่หมวกกันน็อคและไม่ขับรถเวลาเมาซึ่งสอดคล้องกับแนวทางและแผนการในการศึกษาอบรมด้านสาธารณสุขของทางภาครัฐ ดังนี้ 1) สร้างห่อข้าว 1 หลัง 2) จะสืบต่อให้ประชาชนรักษาความสะอาดทุกครอบครัวให้ได้ 100% 3) ทำความสะอาดบริเวณบ้านและถางหญ้า ปัดกวาดให้สะอาดอยู่เสมอ 90% 4) ให้แต่ละครอบครัวมีหลุมขยะ 100% 5) จะจัดตั้งคณะกรรมการการกองทุนน้ำ 6) จะเก็บเงินกองทุนน้ำ 7) จะปลูกระดมให้ผู้หญิงตั้งแต่ 15-45 ปี มาฉีดยาให้ได้ 100% 8) จะปลูกระดมประชาชนพาลูกหลานมาฉีดยา และกินยาฆ่าพยาธิให้ได้ 100% 9) จะย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้านให้ได้ 100% 10) การระบายน้ำสกปรก ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง 100%

ภาพที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพบ้านตัวอย่างสาธารณสุข

การประเมินผลการจัดตั้งปฏิบัติของแต่ละบ้าน คือ ถ้าปฏิบัติได้ครบทุกเงื่อนไขถือว่าดีเด่น สามารถให้ประกาศเป็นบ้านสาธารณสุขอย่างน่าพอใจ ถ้าปฏิบัติได้มาตรฐานหลักที่ไม่อาจขาดได้ให้ถือว่าเป็นบ้านสาธารณสุขพื้นฐานหลังจากการทดลองรูปแบบ ผู้เข้าร่วมโครงการการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อมีความเป็นอยู่ภายในชุมชนที่ดีขึ้น โดยสมาชิกในชุมชนมีสภาพร่างกายแข็งแรง สภาพจิตใจดี และสภาพแวดล้อมภายในบ้านถูกสุขลักษณะ และภูมิทัศน์ในชุมชนน่าอยู่ยิ่งขึ้น

2) ด้านรายได้ครัวเรือน เป็นการเพิ่มรายได้ในครัวเรือน โดยจะให้เป็นอาชีพหลักหรืออาชีพรองก็ได้เพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในครัวเรือนจากการขายพืช และสัตว์ที่ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน แต่เมื่อเหลือจากการบริโภคแล้ว ครัวเรือนก็นำไปขายโดยมีประชาชนจากหมู่บ้านอื่นเข้ามาซื้อไปจำหน่ายต่ออีกทอดหนึ่ง ก่อให้เกิดรายได้แก่ครัวเรือน เช่นขายมะละกอ พริก กล้วย ย่านาง กบ ไก่พื้นเมือง จิ้งหรีด ปลา ฯลฯ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุวัฒน์ เรืองชัยภูมิ (2549 :87) ที่พบว่า ชาวบ้านนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปปรับปรุงวิธีการดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเอง จนทำให้ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว นอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) เป็นแนวคิดที่เน้นขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ (Product) โดยมีกิจกรรมการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการตลาด การผลิต การบริหารจัดการ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการผลิตให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและต้องการของตลาดสากล โดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเอง (Self-reliance) เป็นหลักแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์ 1 ประเภท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้นเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หลังจากการทดลองรูปแบบ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และรายได้ที่จากการเลี้ยงสัตว์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเวียงไซ โปทาญูญ โจนมีมลาร์ และ ดักบั้งเรซ (2555 : 137) ได้กล่าวถึงการสร้างความสามารถในการส่งเสริมสนับสนุนการเกษตรกรรมในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) นั้นควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นเจ้าของและแรงบันดาลใจโดยการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนของกลุ่มเกษตรกร ด้วยหลักการร่วมมือกัน (partnership) ระหว่างรัฐบาล องค์กรด้านการพัฒนา ภาคเอกชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียจึงจะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง

ภาพที่ 5 การเซ็นสัญญาและมอบกองทุนเลี้ยงหมู-ไก่ ให้แก่สมาชิกชุมชนเผ่าลื้อ

3) ด้านรายจ่ายครัวเรือน เป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีทั้งรายจ่ายที่จำเป็นและไม่จำเป็น ซึ่งรายจ่ายที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหาวิธีการทำให้รายจ่ายลดลง ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ เรืองชัยภูมิ (2549 :87) ชาวบ้านนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปปรับปรุงวิธีการดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเอง จนทำให้ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ส่วนรายจ่ายที่เกิดขึ้นในดำเนินโครงการสอดคล้องกับพิมพ์กานต์ เลอเบล (2549 :22) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในแม่น้ำปิงตอนบน พบว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนสำหรับเลี้ยงปลาต่อกระชังทั้งต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1,950 (±580 SD) บาทต่อตารางเมตร ต้นทุนค่าเสียโอกาสด้านแรงงานโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2,080 (±600 SD) บาทต่อตารางเมตรต้นทุนหลักคือค่าอาหาร รองลงมาคือ ค่าลูกปลา แรงงานในครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าจ้าง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในด้านขนาดของฟาร์มเลี้ยงปลา สถานที่เลี้ยง (ตำบล) ภาระหนี้สินและการทำสัญญาผูกขาดสำหรับการคำนวณค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนคงที่พบว่า อุปกรณ์แต่ละชนิดสามารถนำไปใช้เลี้ยงปลาได้ถึง 5 รอบการผลิต ต้นทุนค่าเสียโอกาสสำหรับกระชังที่เจ้าของดำเนินการเองจะสูงกว่าการจ้างแรงงานระยะสั้นสำหรับแรงงานที่ไม่ค่อยมีทักษะในด้านนี้โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 160 บาท/วันสำหรับผู้หญิงและ 180 บาท/วันสำหรับผู้ชาย

หลังจากการทดลองรูปแบบ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ ลดรายจ่ายในการซื้อพืชผักสวนครัว พืชผลทางการเกษตร และอาหารที่เกิดจากการเลี้ยงสัตว์ได้

ภาพที่ 6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเผ่าลื้อ

4) ด้านจำนวนพืชเพื่อการยังชีพ เป็นการปลูกพืชเพื่อบริโภคเองในครัวเรือนและเพื่อจำหน่ายที่สามารถทำให้เกิดรายได้ในการยังชีพ เช่น ปลูกพืชประเภทผักทุกชนิด ปลูกพืชผล

และปลูกพืชเพื่อจำหน่าย ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าวโพด ปลูกถั่วเพื่อทำอาหารสัตว์ ปลูกอ้อยไว้ทำน้ำตาลอ้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของจริยา สุพรรณ (2548 :77) การแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล การประชุมสัมมนา การทำแปลงสาธิตและการเผยแพร่ความรู้ สอดคล้องกับสันติย์ บัวสถิต (2544 : ง) ได้วิจัยเรื่องการปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของเกษตรกรอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าพืชสมุนไพรที่เกษตรกรนิยมใช้สร้างรายได้จากการจำหน่ายสมุนไพรเฉลี่ย 3,471บาทต่อปี ความรู้เรื่องสมุนไพรส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดจากญาติพี่น้อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกสมุนไพรอยู่ในระดับดีมาก

ภาพที่ 7 การปลูกพืชเพื่อบริโภคและสร้างรายได้

หลังจากการทดลองรูปแบบ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อมีพืชผักสวนครัวและพืชผลทางเกษตรนำมาบริโภคเองเพื่อการยังชีพ

5) ด้านจำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพเป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในการยังชีพ นอกจากเหลือกินเหลือใช้เองก็นำไปขายเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่าย สอดคล้องกับทองยูน ทองคลองไทร (2552 : 1) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาวิธีการเลี้ยงกบตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กบลูกผสม 3 สายเลือด (กบนา x กบจาน x กบบูลฟร็อก) ที่เกิดจากพ่อกบจานเลี้ยงในบ่อซีเมนต์ บ่อกระชัง บ่อดิน บ่อหลุมและบ่อคอนโด มีการเจริญเติบโตเร็วกว่า มีน้ำหนักเฉลี่ยมากกว่า มีขนาดใหญ่กว่า มีอัตราการแลกเนื้อต่ำกว่า มีอัตราการรอดตายต่ำกว่าแต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ มีต้นทุนการผลิตและจุดคุ้มทุนต่ำกว่า และให้ผลตอบแทนสูงกว่ากบบูลผสม 3 สายเลือดที่เกิดจากพ่อกบนา บ่อเลี้ยงที่ดีที่สุดสำหรับกบทั้งสองสายพันธุ์คือ บ่อซีเมนต์รองลงมาคือบ่อกระชังและบ่อดินตามลำดับ ส่วนบ่อหลุมและบ่อคอนโดพบว่า เหมาะสำหรับการเลี้ยงเพื่อการบริโภคแต่ไม่เหมาะสำหรับการเลี้ยงเพื่อการค้าเนื่องจากกบทั้งสองสายพันธุ์มีอัตราการเจริญเติบโตใกล้เคียงกันพิมพ์กานต์ เลอเบล (2549

:2) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในแม่น้ำปิงตอนบน พบว่า ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาอุตสาหกรรมการเลี้ยงปลาทั้งหมและปลานิลในกระชังในแม่น้ำปิงตอนบนภาคเหนือของประเทศไทยสามารถทำกำไรได้ดีมาก แต่ในอนาคตควรมีการจัดการ การให้อาหารปลาที่เหมาะสม และการจัดการความเสี่ยงจากสิ่งแวดล้อมอย่างเช่น ปัญหาน้ำท่วมและความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ส่งผลต่อราคาสลัด ฟาร์มเลี้ยงปลามีความสำคัญ ถือเป็นส่วนหนึ่งของอาชีพของครัวเรือนชนบท

หลังจากการทดลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชน มีสัตว์ให้การทำอาหารได้ทันทีเพื่อการยังชีพ โดยไม่ต้องซื้อจากร้านค้า และสามารถนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

6) จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ เป็นการเพาะเห็ดเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเพื่อการยังชีพ ส่วนที่เหลือก็นำไปขายเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่าย สอดคล้องกับ โสลม จิตรมัน (2554 : 1) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของน้ำหมักชีวภาพในการเพาะเห็ด ผลการทดลอง พบว่าประสิทธิภาพของน้ำหมักชีวภาพแต่ละชนิดมีผลต่อการเพาะเห็ด โดยเปรียบเทียบจากน้ำหนักสดของเห็ดนางฟ้าที่เพาะกับน้ำหมักต่างชนิดกัน โดยน้ำหมักชีวภาพจากมูลค้างคาวให้ผลผลิตสูงสุดและแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ภาพที่ 8 การเพาะเห็ดเพื่อบริโภคและสร้างรายได้

หลังจากการทดลองรูปแบบโครงการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชน มีเห็ดในการทำอาหารโดยไม่ต้องซื้อจากร้านค้า และสามารถนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

7) จำนวนสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เป็นการลดการซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลงเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวฤทธิ์ พงศ์กรรังศิลป์ (2547 : ก) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนารูขี้นชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า

ปัญหาของการพัฒนาธุรกิจชุมชน ก็คือ การขาดความรู้ทางด้านการบริหารจัดการ การตลาด การผลิต การเงินและบัญชี เนื่องจากความเป็นชุมชนท้องถิ่นมีวิถีชีวิตแบบชุมชนท้องถิ่นจึงไม่มีทางด้านบริหารจัดการทางธุรกิจ ดังนั้น แนวทางที่จะพัฒนาธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืนก็คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการให้ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการการเงิน และบัญชีให้กับธุรกิจชุมชน โดยในทางการบริหารจัดการก็ให้ความรู้ทางด้านการวางแผนซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายไว้เป็นการล่วงหน้า การจัดการองค์การเป็นการพัฒนาระบบแผนกำลังคนการอบรมและพัฒนาบุคคล และการสั่งการ โดยผู้นำธุรกิจชุมชนควรจะมีการติดตามผลเพื่อให้งานดำเนินการไปตามแผนที่วางไว้

ภาพที่ 9 การพัฒนาตลาดกลางเพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตและสร้างรายได้แก่ชุมชนเผ่าลื้อ

หลังจากการทดลองรูปแบบโครงการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มีพืชผัก ผลไม้ เห็ด กบ ปลา ไก่ เป็ด ทดแทนการซื้อจากร้านค้า และสามารถนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือนสอดคล้องกับแนวคิดของ สตีเฟ่นชีวาน (2554 : 39) ที่กล่าวว่าความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนถือเป็นกลไกหลักของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งความร่วมมือและการจัดการโดยคนในท้องถิ่นเป็นกลยุทธ์หลักของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชนบทไม่ว่าจะเป็นแขวงหลวงน้ำทา แขวงหลวงพระบาง แขวงคำม่วน และแขวงจำปาศักดิ์ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ภาพที่ 10 ชุมชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน ได้รับการประกาศให้เป็นหมู่บ้านพัฒนารอบด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นำรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ไปใช้ให้เกิดผลเต็มที่

1.2 นำรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เข้าสู่การประชาคมของหมู่บ้านเพื่อประชาพิจารณ์และประกาศใช้เป็นแผนชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านสืบไป

1.3 สนับสนุนส่งเสริมให้ชนเผ่าลื้อใช้แผนชุมชนเพื่อกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชน และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านสาธารณสุข ส่งเสริมให้ชนเผ่าลื้อได้ปฏิบัติตามบรรดาเงื่อนไขของบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุขให้ปฏิบัติได้ครบทุกเงื่อนไข

1.5 ด้านเศรษฐกิจชุมชน ควรส่งเสริมให้ชนเผ่าลื้อแต่ละครัวเรือนมีการวางแผนการใช้จ่าย การบริหารจัดการหนี้สิน มีการลดต้นทุนการผลิต ส่วนด้านเทคโนโลยี ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งเสริมให้ชนเผ่าลื้อมีการใช้เครื่องมือหรือกรรมวิธีในการประกอบอาชีพทั้งแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ที่ประหยัดพลังงานและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาหรือนำรูปแบบที่ได้จากการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของชนเผ่าลื้อที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่นำมาทดลองใช้และปรับปรุงตามระยะเวลาในการวิจัยพื้นที่อื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาเป็นแบบ Mixed Method เพื่อให้ได้ข้อมูลครบทุกมิติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแผนการและการลงทุน, สปป.ลาว. 2010. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 7 (2011-2015).**
- แก้วอุ่นเรือน จันทวงศา. **การเปลี่ยนแปลงพื้นที่และความหมายของสถานที่ของคนพลัดถิ่นเนื่องมาจากโครงการขยายเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนสปป.ลาว.** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2556.
- จริยา สุพรรณ. **การยอมรับเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรชุมชนบ้านหม่มมะขาม ต.หนองไม้แก่น อ.แปลงยาง จ.ฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- คำผ่าน สิลาวี. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าผลิตเล้งาม จังหวัดสกลวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว).** ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ชุมชน, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554.
- โซลม จิตรม้น. **ประสิทธิภาพของน้ำหมักชีวภาพในการเพาะเห็ด.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตเกษตรศาสตร์ แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552
- ทองย่นทองคลองไทร. **การพัฒนาวิธีการเลี้ยงกบตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** วิทยานิพนธ์ เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร. กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์, 2552.
- บ้านน้ำเงิน. **บทสรุปย่อ : บ้านตัวอย่างสาธารณสุข.** เลขที่ 24/นง.เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว), 2009.
- พิมพ์กานต์ เลอเบล. **การเลี้ยงปลาในแม่น้ำปิงตอนบน.** วิทยานิพนธ์ เทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำเชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 2549
- เวียงไซ โปถาญ, โจนน์มิลลาร์ และ ดี๊กบ์เรช. **“ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความสามารถในการพัฒนาปศุสัตว์ในสปป. ลาว: ยุทธศาสตร์ การพัฒนาผลลัพธ์สำหรับการพัฒนาชนบท” ในวารสารสังคมลุ่มน้ำโขง.** ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2555 หน้า 137-159. 2555.
- ศิวฤทธิ์ พงศ์กรรังศิลป์. **หลักการตลาด.** กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด. 2547.

- สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์. **คู่มือการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว).** อุดรธานี : โรงพิมพ์บ้านเหล่าการพิมพ์, 2553.
- สตีเฟ่น ชีพาน. **“การรับรู้ถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนชนบทใน แขวงหลวงน้ำทา แขวงหลวงพระบาง แขวงคำม่วน และ แขวงจำปาศักดิ์ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)” ในวารสารสังคมลุ่มน้ำโขง.** ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2554 หน้า 39-53. 2554.
- อนุวัติ เรืองชัยภูมิ. **การเลี้ยงปลาตกในกระชัง.** แม่ฮ่องสอน : ศูนย์การเรียนรู้ตำบลนาบ่อคำศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2549.